

MATERIAŁY DLA UCZNIÓW:

Klasa III d: historia i społeczeństwo

Dzień dobry,

moi drodzy kilka informacji: wszystkie aktualne oceny są wpisane do i-dziennika. Znak x wskazuje na brak oceny z zaległej pracy. Proszę, abyście wydrukowali sobie poniższą notatkę dotyczącą tematów, które przerobiliście na zajęciach w szkole i wpieli ją do zeszytu. Zdaję sobie sprawę, że macie dużo materiału do przerobienia na egzamin maturalny, dlatego na dzień dzisiejszy nie obciążam Was dodatkową pracą z historii. W razie jakichkolwiek pytań czy wątpliwości jestem do waszej dyspozycji na i-dzienniku lub pod adresem mailowym: wasikbeata.zst@gmail.com

Pozdrawiam Was serdecznie życząc dużo zdrowia ☺

Beata Tyrakowska-Wąsik

Temat: **Sojusznik zza Atlantyku.**

1. Stany Zjednoczone w XIX w. były podzielone na:

- a) stany północne, w których dominowała własność farmerska o charakterze kapitalistycznym. Dynamicznie rozwijał się przemysł, powstawały linie kolejowe, fabryki
- b) stany południowe, ich gospodarka opierała się na pracy czarnoskórych niewolników na plantacjach bawełny. Nie istniał tam przemysł.

2. **Wojna secesyjna** w latach 1861-1865, pomiędzy stanami wchodzącymi w skład Stanów Zjednoczonych (tzw. Unią lub „Północą”) i Skonfederowanymi Stanami Ameryki (tzw. Konfederacją lub „Południem”), które wystąpiły z Unii.

3. **„Ziemia obiecana”** – w drugiej połowie XIX w. Stany Zjednoczone jako państwo rozwijające się (konstruktorzy i amerykańscy wynalazcy m.in. Edison, Ford) było porównywane przez zmagających się z biedą Europejczyków do ziemi obiecanej, z lepszą płacą i lepszymi warunkami życia. Szacunkowa liczba imigrantów, którzy przybyli do Stanów Zjednoczonych w XIX w. to ponad 35 mln.

4. **I wojna światowa** trwała od 28 lipca 1914 do 11 listopada 1918 pomiędzy ententą (Wielka Brytania, Francja, Rosja, Serbia, Japonia, Włochy i Stany Zjednoczone) a państwami centralnymi (Austro-Węgry, Niemcy, wspierane przez Imperium Osmańskie oraz Bułgarię). Stany Zjednoczone wypowiedziały Niemcom wojnę 6 kwietnia 1917 r. po ujawnieniu tzw. depechy Zimmermana.

5. Stany Zjednoczone w latach 20 XX w.

- utworzenie Ligi Narodów (Wielka Brytania, Francja, Włochy, Japonia) – zachowanie pokoju
- rozkwit kinematografii i jej głównego ośrodka – Hollywood (Greta Garbo, Charlie Chaplin)
- dynamiczny rozwój radia, prasy, światowa ekspansja kultury masowej
- upowszechniały się motoryzacja i lotnictwo.

6. **Wielki kryzys i New Deal** – najprawdopodobniej największy kryzys gospodarczy w XX w., który miał miejsce w latach 1929-1933 i objął praktycznie wszystkie dziedziny gospodarki:

- polityka taniego kredytu
- krach na giełdzie nowojorskiej 24 października 1929 r.
- w 1932 r. prezydentem USA zostaje Franklin Delano Roosevelt głoszący hasła Nowego Ładu (New Deal) – program robót publicznych, ingerencja państwa w gospodarkę, pomoc społeczna dla najbiedniejszych członków społeczeństwa, odbudowa przedsiębiorstw, ożywienie rolnictwa i zmniejszenie bezrobocia.

1. II wojna światowa:

- a) po przeprowadzeniu przez lotnictwo japońskie niespodziewanego ataku bombowego na amerykańską bazę wojskową w Pearl Harbor na Hawajach 7 grudnia 1941r. USA oficjalnie przystępuje do wojny przeciwko Japonii. Oznaczało to, że Stany znalazły się w stanie wojny z pozostałymi państwami osi: III Rzeszą i Włochami
- b) w latach 1941-1945 Amerykanie wydali na cele związane z wojną ponad 321 mld dolarów. Technologia militarna była najbardziej rozwinięta właśnie w USA. W końcowej fazie konfliktu dysponowali bronią jądrową. W efekcie tych wszystkich czynników o kształcie ładu politycznego współdecydowały demokratyczne Stany Zjednoczone wraz z totalitarnym Związkiem Radzieckim
- c) powstał układ dwubiegunowy w którym czołową rolę odgrywały dwa supermocarstwa: Stany Zjednoczone i ZSRR.

2. Plan Marshalla:

- a) Amerykanie zauważyli rozszerzanie się wpływów komunizmu w Europie oraz ekspansję ZSRR na Dalekim Wschodzie, dlatego Harry Truman rozpoczął wdrażanie polityki ograniczania ich wpływów, zwaną doktryną powstrzymywania, której jednym z celów było poprawienie siły gospodarczej Europy
- b) dzięki planowi ekonomicznemu Georga Marshalla – sekretarza stanu USA, w latach 1948-1951 państwa Europy Zachodniej (rządy krajów zdominowanych przez ZSRR odmówiły przyjęcia) dostały ok. 13 mld dolarów. Realizacja tego planu wpłynęła na ożywienie gospodarki obdarowanych państw.

3. Rywalizacja supermocarstw:

- a) w związku z tym, że agresywna polityka ZSRR groziła demokracji europejskiej 1949r. podzielono Niemcy na:
  - Niemiecką republikę Demokratyczną (podporządkowaną ZSRR)
  - Republikę Federalną Niemiec (sprzymierzoną z USA)
- b) podczas Amerykanie i Sowieci toczyli ze sobą walkę gospodarczą, ideologiczną i propagandową zimnej wojny oraz prowadzili wyścig zbrojeń. Europa została podzielona żelazną kurtyną po wschodniej części były państwa komunistyczne, a po zachodniej – demokratyczne
- c) w 1949r. państwa Europy zachodniej, USA oraz Kanada zawarły sojusz obronny – Organizację Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO)

4. Stany Zjednoczone wobec Ameryki Łacińskiej i Azji:

- a) zasada wypierania wpływów komunistycznych z różnych rejonów świata stała się głównym priorytetem polityki zagranicznej USA
- b) na terenie Ameryki Łacińskiej Amerykanie udzielali wsparcia materialnego dyktatorom łamiącym prawa człowieka, a także szkolili oddziały wojskowe bezwzględnie zwalczające prokomunistyczną partyzantkę. W 1961r. postanowiono udzielić pomocy ekonomicznej tym państwom
- c) w czasie wojny koreańskiej (1950-1953) do zwalczania wpływów komunistycznych użyto sił zbrojnych. Na początku lat 60 doszło do interwencji militarnej USA w Wietnamie. Państwo to było podzielone na komunistyczną Demokratyczną Republikę Wietnamu oraz związaną sojuszem z USA Republikę Wietnamu.

5. Od odprężenia do „Gwiezdných Wojen”:

- a) doktryna Breżniewa została sformułowana w ZSR, przyznawała państwom socjalistycznym prawo do zbrojnej interwencji w razie zagrożenia dla ustroju komunistycznego w jednym z nich
- b) kurs wobec ZSRR zaostriżył się w 1981r. gdy Ronald Reagan został prezydentem USA. Mianem „gwiezdných wojen” określano program zaawansowanych zbrojeń przed radzieckim atakiem raketowym

- c) 1985r. nowym przywódcą ZSRR zostaje Michaił Gorbaczow, którego próby zreformowania państwa nie udały się, 1989rr. załamały się rządy komunistyczne w państwach Europy wschodniej
  - d) Jesień Narodów to rozpoczęty w Polsce demontaż komunizmu. Symbolem końca zimnej wojny stało się obalenie muru berlińskiego w 1989r.
6. „**Żandarmem świata**” – strażnikiem ładu światowego nazywano Stany Zjednoczone, ponieważ po upadku ZSRR w 1991 stały się jedynym państwem do skutecznej interwencji militarnej i politycznej:
- a) w działania mające na celu eliminowanie konfliktów na całym świecie angażowało się wojsko i dyplomacja Stanów Zjednoczonych. Wzięli udział m.in. w I wojnie w Zatoce Perskiej, przeprowadzili naloty na Syberię, doprowadzili do podpisania porozumienia pomiędzy Izraelczykami a Palestyńczykami
  - b) ta rola stała się obciążeniem budżetu USA. Gospodarka nie rozwijała się tak dynamicznie, wzrosło zadłużenie i spowolnił się rozwój nowych technologii.
7. **Wyzwania geopolityczne w XXIw.**
- a) zniesienie podziału świata otworzyło perspektywy rozwoju systemu wielobiegunowego
  - b) Europa – po 1989r. - nasiliły się procesy integracyjne. Jednym z czynników warunkujących konkurencyjność państw stało się prowadzenie przez państwa wspólnej polityki ekonomicznej w obrębie Unii Europejskiej
  - c) Chiny – dzięki potencjałowi demograficznemu i niskim kosztom pracy, państwo stało się największym producentem wszystkich towarów
  - d) Japonia – mimo klęski w II wojnie światowej systematycznie odbudowywała swoją gospodarkę. Japończycy wyspecjalizowali się w produkcji zaawansowanej technologicznie
  - e) „bogata Północ” – niemal wszystkie wysoko rozwinięte państwa są położone na półkuli północnej, czynniki te warunkują wysoki standard życia
  - f) „biedne Południe” – to określenie półkuli południowej, ludzie mieszkający tam zwykle żyją na granicy minimum egzystencjalnego.